

Published in **Florentin Smarandache și seducția polimorfismului. Analize, interpretări, cronici, articole, note și recenzii**, pp. 66-70. Editori: Al. Florin Țene, Andrușa R. Vătuiu. Sibiu: Agora, 2017; 843 pages; ISBN 9781599735023. Also appeared as *Afterword* in *Florentin Smarandache: Metaistorie*. București: Ed. Doris, 1993, 222 pag.

Pledoarie pentru omul liber

Dan Tărchilă

Formulele teatrului modern continuă să seducă și să influențeze dramaturgia contemporană, impunându-și continuu amprenta dată de patroni, de la inițiatori până astăzi. Dramaturgi și regizori laolaltă, dar și scenografi și actori, caută și găsesc mereu alte forme de exprimare dramatică, atât în textele dramatice, cât și în convertirea lor în spectacol. Epoca noastră tulburată și tulburătoare, cu transformări rapide și spectaculoase, sociale și politice, împinge cultura pe căi insolite pe care creatorii cei mai curajoși, dar și cei mai talentați, merg în descifrarea tainelor legate de destinul omenirii, taine încă nebuloase, nebănuite.

În acest context de epocă (se vorbește chiar de un "sfârșit de lume" și de un "început de lume nouă"), se înscrie și teatrul lui Florentin Smarandache. Mărturisindu-și singur izvoarele operei în propria *Prefață* la piesa *O lume întoarsă pe dos*, autorul recunoaște influențele sub care stă dramaturgia lui, el alăturându-se, ca viziune, acelor elite de dramaturgi contemporani care au trasat marele drum al teatrului de astăzi.

Piesele din acest volum sunt izbucnirea unei revolte împotriva "barbariei" moderne ridicată pe eșafodul unei concepții politico-sociale distrugătoare: comunismul. Autorul, scăpat cu câțiva ani în urmă din chinga unui regim tiranic și transplăntat în cea mai liberă societate a planetei, Statele Unite ale Americii, se descătușează de frică și de obsesii scriind Trilogia dramatică pe care o întitulează cu un nume generic: METAISTORIE. Ne găsim în fața unui teatru istoric prin excelență.

Publicându-și piesele: FORMAREA OMULUI NOU, O LUME ÎNTOARSĂ PE DOS și PATRIA DE ANIMALE, poetul Florentin Smarandache se desprinde de arta poeziei și abordează arta teatrului, atacând la modul cel mai dur o parte cumplită a unei realități umane. Folosind calea alegoriei dramatice, autorul își deschide posibilitatea unei mari cuprinderi a orizontului ideilor, unei profunzimi și generalizări a sensurilor istoriei.

Prima dintre cele trei piese, FORMAREA OMULUI NOU, are ca idee centrală organizarea cinică a unui sistem de distrugere pe scară largă a personalității umane cu scopul de a se realiza o societate de sclavi, de ființe amorfe, fără voință, fără sentimente, fără putere de judecată, oameni transformați "într-o mașină cu comandă

numerică... Oameni transformați în râme sau în monștri asmuțiți împotriva lor înșiși. O umanitate infirmă care și-a pierdut umanitatea” - așa cum spunea un personaj din piesă. Monstruozitatea unui asemenea scop s-a dovedit a fi o realitate în sistemul comunist bolșevic.

Piesa demască și stigmatizează bestialitatea ideii de aneantizare a omului, distrugerea libertății și coborârea omului pe treapta de jos a animalității, încercate de către sistemul comunist încă de la începutul secolului.

A doua piesă, O LUME ÎNTOARSĂ PE DOS, ne introduce în societatea în care s-a realizat robia modernă. Ne găsim în plin absurd. Valorile umane sunt anihilate și înlocuite cu stereotipuri. Viața nu mai curge logic după voința oamenilor, cu bogăție de sentimente și de cuget ci este redusă la acte mecanice, manipulate de o putere tiranică, înfricoșătoare prin metodele ei și pernicioasă în imbecilitatea ei. Ne aflăm în mijlocul statului totalitar în care UNUL singur gândește pentru toți, UNUL singur hotărăște pentru toți, UNUL singur condamnă și execută pe toți, ceilalți trăind ca o masă amorfă de marionete fără suflet și trase de sfori de el, UNUL, care, când se plictisește de ele, le aruncă în lada de gunoi.

A treia piesă, PATRIA DE ANIMALE, pare a fi o sinteză a ideilor celor două dinaintea ei. Cu o forță de expresie dramatică fără reproș, piesa conține întreaga gândire a autorului concentrată într-o expunere dramatică percutantă, emoționantă. Fiecare scenă se ridică la putere de simbol, fiecare idee explodează violent.

Ca realizare, ni se pare că prima și a treia piesă sunt cele mai izbutite. A doua, foarte lungă (cât două piese), păcătuiește puțin tocmai prin lungimea ei care contribuie uneori la diluarea forței dramatice, piesa rămânând, totuși, interesantă. FORMAREA OMULUI NOU o considerăm cea mai teatrală. Conflictul este ascuțit, bine condus, personajele evoluează după legile firești ale unei acțiuni, imprevizibilul ne rezervă mereu surprize.

Cât privește PATRIA DE ANIMALE, credem că ne aflăm în fața unei formule dramatice foarte interesante. renunțarea la rostirea cuvântului pe scenă poate să aibă, într-un spectacol realizat cu această piesă, un efect extraordinar. Sunt în această piesă scene memorabile, cutremurătoare. Dramaturgul ajunge la un fel de esență a teatrului printr-un paradox: se dispensează de cuvântul rostit și se exprimă doar prin gestul actorului. Este o împingere a formulei dramatice dincolo de niște granițe.

Monstruozitatea și grotescul se realizează pregnant prin formula adoptată de dramaturg, formulă pe care o salutăm cu satisfacție.

Încheiem prefața noastră cu bucuria de a fi descoperit încă un scriitor român care contribuie, dincolo de hotarele țării, prin opera lui, la prezența în lume a creației literare românești.